

פרשת חוקת – מקור המריבות

בפרשתנו אנו נתקלים בחטאו של משה רבנו, חטא מי מריבה.

לצערנו במהלך החיים אנו נתקלים בהרבה חיכוכים ומריבות. חלקם נובעים ממידות רעות ומקטנוניות, וחלקם מגיעים בתהליך החינוך וההדרכה, כחלק מהרצון לקדם את היחיד והחברה, כחלק מהמאמץ לשפר ולקדם, וכחלק מבירור התורה ודרכיה.

הרב קוק מוצא את המקור לכל המריבות הללו בחטא מי מריבה :

“כל הכעסנות שבעולם הבאה מצד הדרכה, במוסר, באמונה, בדעות ובמעשים, וכל החסרונות המוכרחות שאי הסבלנות והקנאות עושה בעולם, אע"פ שהרבה חלקים מהם הם מלאים קדושה גדולה. ובאים גם כן מחסידות חשובה וטהרת לבב, מ"מ אין זה מונע מלהתחשב עם הצד החסרוני שבהם...”

אין ברירה, במציאות העכשווית יש צורך לריב, יש צורך לעיתים לכעוס ולהיות קנאי אם אגיד את דבריי בנועם ובנחת, הם לעיתים לא ישמעו, לא יקבלו את המקום הראוי להם. והדברים נעשים מאיכפתיות, מחיבור עמוק לערכים ולכבוד ה' המחולל, אבל, ויש כאן אבל גדול, צריך להכיר בכך שיש חסרון בצורך בכעס, במריבה ובקנאות; יש לכך השפעות על העדינות, על הרכות הבריאה, על היכולת להיות פתוח ומקבל, על היכולת לראות את הטוב בכל אחד ואחד, ועוד. ולכן ממשיך הרב ואומר :

“וסוף כל סוף הדבר מוכרח להיות מתוקן. וכל המבוקש של הקדושה היותר עליונה יבא לעולם בדרך שלום והדרכה מלאה נחת שלווה וכבוד”.

מאיפה הגיע הקלקול הזה, שמחלוקות ומריבות, חרמות ומלחמות, הפכו שם נרדף לת"ח ולחברה תורנית :

“שורש כ"ז הוא חטא מי מריבה, וכעסו של משה אמירת שמעו נא המורים, שהביאה הכאת הסלע במקום שהיה ראוי להיות הרצון והפיוס והדיבור, ובתוכן ההופעה של הדרכה של אמונה, ושל דיוקי תורה נתערב בשביל כך כוח הקפדנות, עד שהולך ובני הרב ותלמידו שהם יושבים בשער אחד ועוסקים בתורה נעשים כאויבים זה לזה. ואם שמכל מקום את והב וסופה כתיב ואהבה בסופה, אבל אין הרושם של האיבה הארעית הולך לגמרי בלא שום הפסד”.

יש הפסד בכך שהדברים מגיעים באופן הזה, זה שובר ופוגע בנימי הנפש. אבל אומר הרב קוק שיש לנו חזון ותקווה, והם הולכים ומופיעים בדורות שלנו :

“תורת חסד היא תורה דלעילא, תורת הסוד המתגלה לישרים. על פי אליהו ביסודה, בהתבסמו כבר, והרי הוא מוכן לשליחותו לבשר שלום, לעשות שלום בעולם, ולהשוות את המחלוקת, לקרב ולא לרחק, והוא בעצמו תוכן פתיחת הפה של משה רבינו, שישוב לדבר אל הסלע במקום ההכאה שעברה, וגילוייה של תורת חסד בהתפרשה ברחבה ע"י ת"ח בדורות אחרונים אינון דאתיין מסיטריה דמשה, ועל ידה יוחל אור של סוכת שלום להיות הולך ונפרש על ישראל, ועל ירושלים, ועל כל המון לאומים, אשר יבאו מרחוק, מאפסי ארץ לשם ד' צבאות אלהי ישראל,

המלך שהשלוש שלו. וכל אותו העומק והדיוק, אותו אש הנשמה, אשר יצא להאיר ולחמם ע"י כחה של הצטרפות ריתחא דאורייתא, של הלא כה דברי כאש נאם ד', יצא אל הפועל אחרי שכבר שמשו כל אלה התוצאות הטובות, שיצאו מזה הדרך ונסתגלו באומה בעומק נשמתה וכבר סבלה היא וכל העולם כולו הרבה מרתיחת אש קודש זו, יבוא באחרית הימים ביתר שאת ע"י התפשטותה של גבורה רוחנית עליונה מלאה עדינות של שלום ושלמות השקט, ודבר שלום לגויים והוכיח במשור לענוי ארץ, וניצוץ אור שלום זה הולך הוא ומוכרח לבא ביחד עם אותו הניצוץ של קץ המגולה אשר לשיבת ציון ובנינה"

אנו רואים שהעולם כולו עובר, בתהליך איטי, שינוי של עליות וירידות בו העולם עובר מדיקטטורה לדמוקרטיה, מחינוך של קשיחות לחינוך של שיח וקבלה. במעברים משלמים מחירים קשים וכבדים, אך התהליך הוא חלק מהגאולה, חלק מהמעבר מחו"ל לארץ ישראל:

א"ר אושעיא מאי דכתיב: "ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים" - נועם אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה, חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה, "ויאמר אלה שני בני היצהר העומדים וגו' ושנים זיתים עליה יצהר" - אמר רבי יצחק אלו ת"ח שבא"י שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית, ושנים זיתים עליה אלו ת"ח שבבבל שמרורין זה לזה בהלכה כזית"

רק לפני עשרים וחמש שנים הייתי בישיבה התיכונית, ואיזה הבדל: כמה אהבה, כמה שיח, כמה הקשבה יש בישיבות התיכוניות היום; יחסי הורים-ילדים השתנו, יחסי מורים-תלמידים השתנו. יש היום דיבור ולא הכאה לכל סוגיה.

יהי רצון שנוכה לממש את השינוי הזה בביתנו, בבית מדרשנו, בשיח בין ת"ח, בכל מרחבי חיינו, נלמד לדבר ולא פחות מכך להקשיב, ומתוך הדיבור והשיח יפתחו הלבבות – ויחד כולם קדושה לך ישלשו.